

Nr 254.

Memorial i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om vissa åtgärder till främjande av bostadsförsörjningen.

(3:e avd.)

I propositionen nr 235 hade Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 18 april 1947, föreslagit riksdagen, bland annat, att *dels* godkänna av chefen för socialdepartementet förordade grunder för omläggning av den statliga låne- och bidragsverksamheten till förmån för bostadsförsörjningen, beträffande särskilda bostadsrabatter (trekronorsbidrag) den 1 juli 1947 och i övrigt den 1 juli 1948, *dels ock* godkänna av departementschefen förordade ändringar i olika avseenden från och med tidpunkt under budgetåret 1947/48 av gällande bestämmelser för den statliga låne- och bidragsverksamheten till förmån för bostadsförsörjningen.

I samband med Kungl. Maj:ts förslag hade utskottet till behandling förehåft, såvitt nu är i fråga, motionerna I: 251 och II: 379, I: 257 och II: 389, I: 306 och II: 451, I: 312 och II: 456, I: 313 och II: 457 samt II: 384 och II: 386.

1:o) **Bostadspolitikens organisation.** Statsutskottet hade i sitt utlåtande nr 244 beträffande organisationen av den allmänna bostadspolitiken anfört följande.

»De principiella synpunkter, som departementschefen har anfört i fråga om *organisationen* av den allmänna bostadspolitiken, ha föranlett erinran beträffande bostäder på jordbruksfastigheter. I anslutning till vad som anförts i motionerna I: 251 och II: 379, I: 257 och II: 389, I: 312 och II: 456 samt II: 384 anser utskottet nämligen ändamålsenligt, att ärenden beträffande lån och bidrag till jordbrukets bostäder handläggas inom de blivande lantbruksnämnderna. I motionerna I: 306 och II: 451 samt II: 386 föreslås, att dessa nämnder skola handhava de bostadspolitiska åtgärderna avseende all landsbygd. Att de erhålla en så vidsträckt kompetens, är utskottet icke nu berett tillstyrka, men anser denna fråga böra bliva föremål för ytterligare överväganden i samband med utarbetandet av detaljförslag beträffande såväl lantbruks- som länsbostadsnämndernas organisation.»

I anslutning till detta yttrande hade utskottet under punkten I hemställt, att riksdagen måtte

»I. beträffande bostadspolitikens organisation,

a) i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till dels de förslag i motionerna I: 251 och II: 379, I: 257 och II: 389, I: 306 och II: 451, I: 312 och II: 456 samt II: 386, som avse jordbrukets bostäder, dels ock motionen II: 384 godkänna vad i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 18 april 1947 anförts rörande organisationen av den allmänna bostadspolitiken, dock med den jämkningen, att handläggningen i länen av ärenden om lån och bidrag till jordbrukets bostäder bör ankomma på lantbruksnämnderna,

b) i anledning av dels de förslag i motionerna I: 306 och II: 451, som beröra bostadspolitikens organisation, dels ock motionen II: 386, i vad nämnda förslag och sistnämnda motion ej behandlats under a), i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anført angående handläggningen i länen av ärenden om lån och bidrag till andra bostäder på landsbygden än jordbrukets bostäder.»

I en vid utlåtandet fogad med 2) betecknad reservation hade herrar *Pauli, Gustaf Karlsson, Gustaf Iwar Anderson, Berling, Eriksson* i Stockholm, *Ward, Mårtensson, Lindholm, Åkerström, Petterson* i Degerfors och *Thapper* förklarar sig anse, att utskottet bort helt biträda Kungl. Maj:ts förslag i fråga om organisationen av den allmänna bostadspolitiken och att alltså,

dels förenämnda stycke i utskottets yttrande bort hava följande lydelse:

»Mot de principiella synpunkter, som departementschefen har anført i fråga om *organisationen* av den allmänna bostadspolitiken, har utskottet intet att erinra. Detta innebär bland annat, att de statliga åtgärderna beträffande bostadsförsörjningen i dess helhet enligt utskottets mening böra åligga en och samma organisation. Utskottet kan därför icke biträda vare sig yrkandet i motionerna I: 251 och II: 379, I: 257 och II: 389, I: 312 och II: 456 samt II: 384 att ärenden beträffande lån och bidrag till jordbrukets bostäder skola handläggas inom de länsorgan, som komma att leda jordbrukets rationalisering, eller yrkandet i motionerna I: 306 och II: 451 samt II: 386 att de bostadspolitiska åtgärderna avseende all landsbygd skola handhavas av lantbruksnämnderna. Däremot anser utskottet angeläget, att behovet av och möjligheterna till effektivt samarbete mellan de blivande länsorganen för bostads- och jordbrukspolitiken beaktas vid det närmare utformandet av dessa organ.»

dels ock punkten I i utskottets hemställan bort hava följande lydelse:

»I. beträffande bostadspolitikens organisation, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på dels de förslag i motionerna I: 251 och II: 379, I: 257 och II: 389, I: 306 och II: 451, I: 310 samt I: 312 och II: 456, som beröra detta ämne, dels ock motionerna II: 384 och II: 386 godkänna

vad i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 18 april 1947 anförts rörande organisationen av den allmänna bostadspolitiken;»

Enligt utskottet tillhandakomna protokollsutdrag har första kammaren bifallit vad utskottet hemställt, medan andra kammaren antagit det förslag, som innefattades i reservationen.

Då de skiljaktiga beslut, i vilka kamrarna sålunda stannat, synas kunna sammanjämkas på sätt nedan angives, får utskottet hemställa,

att riksdagen må, båda kamrarna med frånträdande av sina förut i ämnet fattade beslut,

a) godkänna följande yttrande:

»De principiella synpunkter, som departementschefen har anført i fråga om organisationen av den allmänna bostadspolitiken, har föranlett särskilt uttalande allenast beträffande bostäder på jordbruksfastigheter. Förslaget innebär bland annat, att de statliga åtgärderna beträffande bostadsförsörjningen i dess helhet skola åligga en och samma organisation. I och för sig skulle det innebära en avsevärd fördel, att ärenden rörande samtliga bostäder på detta sätt erhöles en enhetlig handläggning. Det har emellertid till följd, att jordbrukets byggnadsfrågor komma att handläggas av olika organ beroende på om de avse bostäder eller ekonomibyggnader. I motionerna I: 251 och II: 379, I: 257 och II: 389, I: 312 och II: 456 samt II: 384 har därför yrkats, att ärenden beträffande lån och bidrag till jordbrukets bostäder skola handläggas inom de länsorgan, som komma att leda jordbrukets rationalisering. Vid förberedandet av detaljerade förslag rörande såväl den bostadspolitiska som den jordbrukspolitiska organisationen synes frågan böra ytterligare övervägas. Oavsett hur den kommer att lösas, bör därvid även beaktas behovet av och möjligheterna till effektivt samarbete mellan de blivande lantbruksnämnderna och de länsbostadsnämnder, om vilkas inrättande förslag kan väntas till nästa års riksdag. Det i motionerna I: 306 och II: 451 samt II: 386 framställda yrkandet går något längre än förslaget i förenämnda motioner, i det att de bostadspolitiska åtgärderna avseende all landsbygd där föreslagits förlagda till lantbruksnämnderna. Tillräckliga skäl synas emellertid knappast föreligga att skilja bebyggelsen på landsbygdens tätorter från de blivande länsbostadsnämnderna.»

b) godkänna följande hemställan under punkten I:

»I. beträffande bostadspolitikens organisation, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och dels de förslag i motionerna I: 251 och II: 379, I: 257 och II: 389, I: 306 och II: 451, I: 312 och II: 456 samt II: 386, som beröra denna fråga, dels ock motionen II: 384 godkänna vad i statsrådsprotokollet över

socialärenden för den 18 april 1947 anförts rörande organisationen av den allmänna bostadspolitiken, dock med den jämkningen, att frågan om handläggningen i länen av ärenden om lån och bidrag till jordbrukets bostäder bör på sätt utskottet förordat bliva föremål för ytterligare överväganden.»

2:o) **Allmännyttiga bostadsföretag.** Statsutskottet hade i sitt utlåtande nr 244 beträffande allmännyttiga bostadsföretag anført följande.

»Frågan om ett bostadsföretag skall anses såsom allmännyttigt prövas i varje särskilt fall av byggnadslånebyrån. Såsom förutsättning för denna prövning gäller, att företaget arbetar utan enskilt vinstsyfte och under samverkan med och tillsyn av vederbörande kommun samt att kommunen åtagit sig att i viss utsträckning gentemot staten svara för förluster.

I motionerna I: 313 och II: 457 yrkas, att från och med den 1 juli 1947 förutsättning för att ett bostadsföretag skall kunna godkännas såsom allmännyttigt skall vara, att lägenheterna i företagets hus endast upplåtas såsom hyreslägenheter och att samtliga ledamöter i företagets styrelse utses av kommunen. Utskottet är icke berett att taga ställning till frågan om lämpligheten av att uppställa dessa förutsättningar men anser, att villkoren för godkännande av bostadsföretag såsom allmännyttiga böra bliva föremål för omprövning.»

I anslutning till detta yttrande hade utskottet under punkten XV hemställt, att riksdagen måtte

»XV. vidkommande allmännyttiga bostadsföretag, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anført i anledning av motionerna I: 313 och II: 457.»

I en vid utlåtandet fogad med 11) betecknad reservation hade herrar *Gustaf Karlsson, Berling, Eriksson* i Stockholm, *Ward, Mårtensson, Lindholm, Åkerström, Petterson* i Degerfors och *Thapper* förklarar sig anse, att utskottet bort hemställa om utredning av vad som bör förstås med allmännyttigt företag och att alltså,

dels här ovan sist återgivna stycke i utskottets yttrande, vilket börjar med orden »I motionerna» och slutar med orden »för omprövning», bort ersättas med fyra stycken av följande lydelse:

»I motionerna I: 313 och II: 457 framhålles, att klarhet hittills icke vunnits rörande syftet med och villkoren för tertiärlån till allmännyttiga bostadsföretag. Enligt motionärernas uppfattning bör syftet vara dels att vidga möjligheterna för kommunerna att bedriva en aktiv bostadspolitik, dels att öka tillgången på billiga hyreslägenheter.

I motionerna anföres bland annat, att en utbyggnad av bostadsrabattsystemet vid rådande starka efterfrågan på nya lägenheter kommer att göra

det till ett problem, hur de familjer som bli berättigade till bostadsrabatter skola få möjlighet att utnyttja dessa. Med hänsyn härtill borde lägenheterna i hus förvaltade av allmännyttiga företag i betydande utsträckning upplåtas till dylika familjer, vilket anses förutsätta, att kommunerna helt och fullt bära ansvaret för tillkomsten och skötseln av allmännyttiga företag. Det framhålles vidare, att ansvaret för uppkommande förluster vid förvaltningen av dylika företag skola delas mellan staten och kommunerna. Då det för staten icke är praktiskt möjligt att fortlöpande följa skötseln av alla de fastigheter, som förvaltas av allmännyttiga företag, måste statens intresse av en ändamålsenlig förvaltning tillgodoses genom vederbörande kommun.

Under hänvisning till de anförda synpunkterna yrkas i motionerna, att från och med den 1 juli 1947 förutsättningen för att ett bostadsföretag skall kunna godkännas såsom allmännyttigt skall vara, att lägenheterna i företagets hus endast upplåtas såsom hyreslägenheter och att samtliga ledamöter i företagets styrelse utses av kommunen.

Utskottet finner de i motionerna anförda synpunkterna beaktansvärda men är icke berett att utan närmare utredning tillstyrka förslaget. I anledning av vad som anförts i motionerna torde riksdagen bära hos Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt dylik utredning, så att förslag i ämnet kan föreläggas nästa riksdag.»

dels ock punkten XV i utskottets hemställan bort hava följande lydelse:

»XV. vidkommande allmännyttiga bostadsföretag, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till nästa års riksdag i frågan, vilka företag som bära hänföras till denna kategori.»

Enligt utskottet tillhandakomna protokollsutdrag har första kammaren bifallit vad utskottet hemställt, medan andra kammaren antagit det förslag, som innefattades i reservationen.

Då de skiljaktiga beslut, i vilka kamrarna sålunda stannat, synas kunna på det sätt sammanjämkas, att det förslag, som innefattas i reservationen, godtages med viss ändring av sista stycket i reservationens förslag till yttrande, får utskottet hemställa,

att riksdagen må, båda kamrarna med frånträdande av sina förut i ämnet fattade beslut,

a) godkänna följande yttrande:

»Frågan om ett bostadsföretag skall anses såsom allmännyttigt prövas i varje särskilt fall av byggnadslånebyrån. Såsom förutsättning för denna prövning gäller, att företaget arbetar utan enskilt vinstsyfte och under samverkan med och tillsyn av vederbörande kommun samt att kommunen åtagit sig att i viss utsträckning gentemot staten svara för förluster.

I motionerna I: 313 och II: 457 framhålles, att klarhet hittills icke vunnits rörande syftet med och villkoren för tertiärlån till allmännyttiga bostadsföretag. Enligt motionärernas uppfattning bör syftet vara dels att vidga möjligheterna för kommunerna att bedriva en aktiv bostadspolitik, dels att öka tillgången på billiga hyreslägenheter.

I motionerna anföres bland annat, att en utbyggnad av bostadsrabat-systemet vid rådande starka efterfrågan på nya lägenheter kommer att göra det till ett problem, hur de familjer som bli berättigade till bostadsrabatter skola få möjlighet att utnyttja dessa. Med hänsyn härtill borde lägenheterna i hus förvaltade av allmännyttiga företag i betydande utsträckning upplåtas till dylika familjer, vilket anses förutsätta, att kommunerna helt och fullt bära ansvaret för tillkomsten och skötseln av allmännyttiga företag. Det framhålles vidare, att ansvaret för uppkommande förluster vid förvaltningen av dylika företag skola delas mellan staten och kommunerna. Då det för staten icke är praktiskt möjligt att fortlöpande följa skötseln av alla de fastigheter, som förvaltas av allmännyttiga företag, måste statens intresse av en ändamålsenlig förvaltning tillgodoses genom vederbörande kommun.

Under hänvisning till de anförda synpunkterna yrkas i motionerna, att från och med den 1 juli 1947 förutsättning för att ett bostadsföretag skall kunna godkännas såsom allmännyttigt skall vara, att lägenheterna i företagets hus endast upplåtas såsom hyreslägenheter och att samtliga ledamöter i företagets styrelse utses av kommunen.

Utskottet är icke berett att taga ställning till frågan om lämpligheten av att uppställa dessa förutsättningar. I anledning av vad som anförts i motionerna torde riksdagen böra hos Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning av frågan, så att förslag i ämnet kan föreläggas nästa riksdag.»

b) godkänna följande hemställan under punkten XV:

»XV. vidkommande allmännyttiga bostadsföretag, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till nästa års riksdag i frågan, vilka företag som böra hänföras till denna kategori.»

Stockholm den 11 juli 1947.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.